Ч. 238 (13.477). Львів, понеділок 11. вересня 1933. Opłata pocztowa zapłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Американський фенікс.

(Кореспонденція з Америки.)

Ню Йорк, 18. серпня 1933.

Як переходите сьогодні людними вулицями американських міст, то майже в кожному підприємстві або в кожній крамниці бачите новий емблем: синій американський орел на білому полі, що тримає в кігтях правої ноги три електричні стрілки з вістрям в обі сторони, а в лівій колісце з трибами. Дзьоб, звернений у праву сторону, гостро загнений в долину, а око глядить із завзяттям. Над широко розпростертими крилами видніє напис англійськими буквами: NRA або навіть NIRA і звичайно цей знак читають „Найра“.

Пересічна людина не звертала з початку уваги на цей загадочний образок, але як він почав появлятися майже в кожному вікні, то неможливо було його дальше іґнорувати. Появилися жарти про казочну птицю фенікса, поки, таки направду, не почали називати отсю синю птицю „американським феніксом“. В деяких часописах появилося пояснення, що з найбільшої економічної депресії Америка відродиться так, як відроджувався фенікс після кожночасної смерти в огні.

Нераз навіть і освічений загал не звертає уваги на якусь подію, поки не побачить її ділання. Таке сталося і з „Найрою“. Коли 13. червня 1933 перейшов в американському конґресі закон про „Нешенел Індостріел Ріковері Акт“ — тобто Акт Промислової Відбудови Нації, який давав право президентові Злучених Держав впродовж пів року поробити заходи для відбудови господарського життя краю і подбати про забезпечення праці для 12 міліонів безробітних в Америці, то цим актом якось не дуже зацікавилися навіть самі безробітні. Хоч кожний з них надіявся на якусь поправу відносин за нового президента, то мало хто вірив, щоб можна видумати щось нове для віднови славного американського добробуту. Аж отся синя птиця збудила з летарґу навіть найбільш байдужих і вони почали прислухуватися до нової пісні.

„Нешенел Ріковері Акт“ постановляє, що має бути створена Національна Промислова Адміністрація, як дорадче тіло президента, і вона має порозумітися з підприємцями в справі упорядкування відносин між підприємством та робітниками в метою пустити в рух підприємство і дати роботу по змозі якнайбільшій кількости людей. Цю повновласть без зайвих ближчих пояснень використав президент до найдальше йдучих границь. Ідучи слідом інших демократичних лідерів, у яких руки час до часу дістається адміністрація Злучених Держав, Френклин Д. Рузвельт зрозумів, що тепер для нього пора. Кріза створила такі відносини, що загал вижидає якогось великого потягнення, хочби лише для досвіду. І тому загал з одушевленням витає кожний новий крок президента в такій переломовій хвилині. І ось Рузвельт упродовж несповна пів року завалив цілком дотеперішню американську систему вільної конкуренції, а впроваджує, всупереч істнуючій практиці, лише на підставі добровільної умови між підприємствами і робітниками, державну контролю над відношенням праці до капіталу і навпаки.

Покликавши до життя національну раду відбудови і поставивши на її чолі ґенерала Гю Джансона, Рузвельт наказав робити горячкові приготування до заключування окремих „кодексів“ у кождій ділянці промислу на таких підставах: 1. Діти нижче 16 л. життя виключені від праці. 2. Не вільно затруднювати тої самої людини понад 40 годин на тиждень в інтелектуальній праці, а понад 35 годин у фізичній праці. 3. Мінімум робітничої заплати має виносити 15 дол. на тиждень для умових робітників, а 40 центів на годину, або 14 дол. тижнево, для фізичних робітників. 4. Не вільно шукати ніяких способів, щоб обійти ті основні точки умови.

Отже одним почерком пера завалено специфічну американську систему, що уряд не сміє вмішуватися в підприємства, а в додатку до цього створено цілі плеяди інспекторів, котрі наглядають над тим, щоб умови були дотримані.

Може ця революція на ринку праці не булаб перейшла так легко, якби цьому не була помогла відповідна пора, а ще більше просто безсоромність деяких підприємців. Користаючи з тяжких часів, коли то міліони людей стогнали зі страху перед голодом, деякі підприємці вміли приневолити своїх робітників до 90 годин тижневої праці за дотеперішню нормальну нагороду, отже 30—35 дол. тижнево, або за нормальний час праці — 8 годин денно — платили навіть по два дол. тижнево! Саме такі надужиття, проти котрих не було ради, бо в Америці нема федеральних законів проти місцевого визиску, помогли президентові перевести епохальні спроби.

Кажемо спроби, бо це все лише на пів року, значить: до половини січня, коли має зібратися Конґрес і або апробувати зарядження президента, або поставити на місце його зарядження щось своє.

В Америці є 5 міліонів підприємців. З ними всіми треба заключити окремий кодекс для наладнання відносин з робітниками. Від червня дотепер іде горячкова праця в міністерстві праці у Вашинґтоні для укладання найріжнородніших кодексів, щоби предложити їх до апробати адміністраторові відбудови, ґен. Джансонові. До Свята Праці, яке Америка врочисто святкує 4. вересня, мають бути викінчені всі кодекси і всі безробітні мають дістати працю. Щоб виключити можливі забурення на ринку праці, президент дійшов до порозуміння з Американською Федерацією Праці і видав прилюдний апель, щоб як мога вминати страйків і полагоджувати непорозуміння шляхом переговорів. Тепер вибухло кілька страйків у часі переговорів над кодексом, але ґен. Джансон старається їх якнайскорше полагодити.

Характеристичне в тім усім те, що президент звернувся найперше до великих підприємств, тобто до залізничих компаній та їх президентів із зазивом, щоб вони позменшували собі платні. А ці платні переходили всяку міру, викликуючи в часі найбільшої крізи загальне негодування. І так з прилюдно оголошеної лісти платні президентів залізничих підприємств довідуємося, що мистер Гейл Голден, президент залізниці Содерн Пасифик, побирав 135.000 дол. річної платні, В. В. Атербері, президент пенсильванійської залізниці, 121.500 дол., Данило Вилард, президент Болтимор і Огайо залізниці 120.000, а інші від 60 до 90 тисяч дол. річно.

Отже це перший раз в історії Америки уряд вмішується до платні приватних підприємств. А це, розуміється, викликує негодування між дотеперішніми баронами великого промислу. Вони запитують отверто: „Хто то буде платити за соціялізм!?“ — Очевидно, що від зменшення платень президентів великих підприємств до введення соціялістичних експериментів на большовицький лад ще дуже й дуже далеко. Навпаки, католицькі газети, котрі дуже живо цікавляться всім, що робить президент Рузвельт, вказують, що цей економічний плян американського президента опирається на славній енцикліці теперішнього папи з р. 1931, що появилася під наголовком „Перед сорок роками“. Католицький світ в Америці так далеко занятий економічною перебудовою Америки, що в ріжних комісіях у міністерстві праці у Вашинґтоні беруть участь священики і дають часті газетярські інтервю про все, що в комісіях діється, оскільки діла вже дозріли до прилюдного розголошення.

Експеримент Америки викликав велике зацікавлення за границею і з ріжних сторін світа американські дописувачі пишуть напр. про такі запити чужинних газетярів: „Чому то президент Рузвельт так енерґійно і з таким поспіхом вводить оті експерименти?“

Д-р Семен Демидчук.

Блудний син.

Луцьк, 8. IX. 1933.

I.

Звичайний ґазетний стиль сьогодні заблідий. Потрібний небесний грім пророчого духа й огнене слово його. Щоби прокинулася приспана українська душа. Щоби здрігнулася совість. Щоби з заспаних очей виступили сльози.

Це потрясення до глибини растояної психіки потрібне нам сьогодні тому, що ні татарські наїзди, ні колишні московські навали, ні більшовицька сарана 1919-20 років не простягали над ним такої небезпеки загибелі, як сьогодні над Дніпром.

У той час, коли там умирали страшною голодною смертю міліони наших братів і сестер, що робилося в нас скрізь? Скрізь йшла ворожнеча, самовинищування, продаж братів і рідної землі за юдин гріш. За доляри, можливо й фальшиві, що йшли з Москви, тут всі, що називають себе українцями, робили червоний гомін, щоб заглушити передсмертні зойки українських мас там.

II.

Настав момент, коли нація, щоби залишитися при житті, мусить заглянути до своєї совісти. І ніхто не повинен складати всієї вини за свої нещастя на інших.

Перед 15—13 роками український нарід мав свою державу. І коли її втратив, коли став невільником на своїй землі, коли тепер соціялістичні володарі виморюють його страшною голодовою смертю, то в першій мірі винен він сам.

За ким він йшов? За своїми провідниками

Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego Sąd Okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w składzie S. O. Dr. J. S. O. W. Medyński jako Przewodniczący, w sprawie kon- Locker i Dr. L. Dworzak jako Głosujący z daty Lwów, dnia fiskaty Nr. 231 czasopisma p. t. „Dilo“ na posiedzeniu 4. września 1933 r. do Sygn. VI. 1. Pr. 411/33 po wysłuchaniu zda- niejawnem w dniu 6. września 1933 r. postanawia: nia Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie przez uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 2. 9. 1933 czasopisma Starostwo Grodzkie we Lwowie konfiskatę zawierają- p. t. „Dilo“ Nr. 231 z daty Lwów dnia 4. 9. 1933 w ustę- cego 1) w artykule pt. Nowyj Kooperatywnyj i t. d. znamiona pie od słów Dowhołrzewała do końca artykułu zarządzić zniszczenie ad ustęp 1) występku z art. 170 k. k. zakaz dalszego ... nakładu i wydać w myśl § 493 nk. rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wyda- je się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w naj- bliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. 12. 1862 Dzpp. Nr. 6 ex. 1863 tj. zasą- dzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 złotych. Uza- sadnienie. Ogłoszenie drukiem wymienionego wyżej arty- kułu ma na celu tendencyjnem rozszerzaniem nieprawdzi- wych wiadomości o rzekomem niebezpieczeństwie grożą- cem ludności ruskiej i szkodliwości ustawy spółdzielczej wywołać niepokój publiczny. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. Przewodniczący Medyński w. r. Protokół. Turkiewicz w. r. Za zgodność Janowicz st. sekretarz.

героями й мучениками? За інтернаціоналістами, за московськими агентами, за пройдисвітами й демагогами, що продавали його шкіру за дешевий гріш.

А тепер тут? Чи він, видючи у злиднях і сотемряві, масово рухається, щоб бодай здобути собі трохи світла й вирватися в лабет голодової смерти, що теж уже чекає як не за нього самого, то за його дітей? Чи він так само йде за голосом тих, що все присвятили для нього, як за голосом ворожих емісарів і ґешефтмахерів, що торгують його шкірою? А наші інтелігенти?

Чи всі вони вже стануля до праці, змобілізувалися й виладштувалися в один фронт в очікуванні наказу свого проводу? Найменше 90 відсотків ще лежить на своїй патріотичній печі й лише те робить, що дуже патріотично критикує та виносить свої високо-ідейні присуди для тих, що стоять при праці.

III.

В той час, коли вже треба йти до бою за кращу долю, ми лише починаємо балачки про створення проводу. Чи не запізно? Краще пізно, ніж ніколи? Можливе.

Та погана справа, коли в нещасті першим відрухом є балачки, а не діло.

Єдиний поклик сьогодні може бути такий: хто справжній щирий син народу, ставай швидше в ряди, як це робили в останній війні великі таланти-письменники, артисти, майбутні славні діячі. Ніколи не пізно ставати рядовиками.

IV.

Багато сьогодні пишеться про безробітну інтелігенцію. Між іншим пише в „Ділі" п. В. П., що гинуть з голоду молоді письменники, малярі, ріжні фахівці з високою освітою поза краєм і тут. Слушно, болюче й жахливо.

Але гинути й чекати на щось, гинути й нічого не робити — це значно страшніше й сумніше. Автор цих рядків щодня бачить з пилками й сокирами гуртки жидівської молоді, що готуються до виїзду в Палестину. Ці гуртки наймаються рубати дрова й виконувати іншу чорну роботу. Зустрічав серед цих гуртків абсольвентів гімназій, людей, що вже понюхали високих шкіл, а головне — синів багатих батьків. І ці багаті синки засадничо не приймають від батьків ні одного сотика, щоб навчитися жити самостійно.

Таксамо було на Великій Україні в 1919 р.: вся викинута за скобки життя інтелігенція шила черевики, рубала дрова, займалася кравецтвом — і прогодувала себе. Нашої молоді з середньою і вищою освітою на цих шляхах ми ще не бачимо. Це не значить, що ми бажалиб її бачити на них. Кажемо про те, що молоде покоління ще не підготовлене до національної мобілізації, стати рядовиками життя. А скільки ми маємо молодих інтелігентів, які в цю страшну хвилину поза урядовими годинами та поза своїми „службовими обовязками" не хочуть зробити й кроку?

V.

Гляньмо тепер за цілість нашого життя понад ріжними межами. Чи не сумна, чи не страшна картина? Чи не ясно, що головна вина за всі сьогоднішні нещастя Української Нації падає передовсім на нас самих і тих, що мусіли бути іншими перед роками, коли будувалося наше нове життя? І нарешті, чи не впаде осуд за ще страшніше завтра на сьогоднішнє покоління?

Добре зробив Громадський Комітет Рятунку України, що вже кинув був думку про де[нь] жалоби. Аби лише він був днем жалоби не [...]ної, а глибшої — жалоби й з приводу [...] нац. гріхів українського народу. Ма[...] Цей день повинен бути одночасно й днем [...]нального покаяння, в якім українська [...]нальна совість очистилаб духа огнем [...] доконаних помилок.

Український Нарід, як біблійний [блудний] син, немало всякого багацтва дістав у спадщ[ину] й дійшов... до жебрацтва та голодової смерти. [Є] в чому каятися.

В. Островський

За національне виховання нашої селянської дітвори.

(Дискусійна стаття.)

Національний розвиток народу — це в першу чергу духовий розвиток людей, його членів і тому найважнішою ділянкою національного розвитку кожного народу є національне виховання дітвори й молоді. Та у нас ця ділянка, замість бути найважнішою, є найбільш недоцінювана. Зокремаж коли йде про національне виховання нашої селянської дітвори. Бо, справді: що ми зробили донині у напрямку пляново[го] національного виховання загалу нашої селянської дітвори? Невжеж тих кількадесять рідних шкіл та тих стокількадесять діточих садків заспокоюють і вичерпують можливости у цій ділянці? Або може очікуємо сповнення цього завдання від державного шкільництва?

У результаті півтораміліонова маса нашої селянської дітвори і молоді росте „дико". Наша постава супроти тієї страти величезної скількости національної енергії, супроти тієї страти безмежних майже можливостей національного розвитку, які марнуються у цій півтораміліоновій масі, — просто ніяк незрозуміла! Бо чиж зрозумілим є факт, що девятьдесять відсотків наших сільських священиків та інших інтелігентів чи загалом свідомих одиниць, які працюють над духовим піднесенням нашого села, не звертають ніякої уваги на національне виховання дітвори? Що девятьдесять відсотків людей, які хочуть або які просто обовязані морально виховувати село, не виховують його там, де це найлекше робити? Що цілий рідношкільний та просвітянський апарат, поза акцією садків, не дає просто ніякої ініціятиви у напрямку національного виховання найширших мас нашої дітвори?!

Чи може таке виховання є неможливе, не до переведення? Алеж ні! — Підписаний старався недавно у низці статтей (між іншими дві у „Ділі": „Організуймо сільські діточі бібліотеки!" з дня 27. II. 1933. і „Про вагу діточих бібліотек" з дня 20. III. 1933) звернути увагу нашого загалу на сільські діточі бібліотека, [як] один із засобів, при помочі якого, при енер[гій]ній ініціятиві „з гори", можемо почати [націо]нально виховувати справді широкі маси [нашої] сільської дітвори. А таких засобів є [ще] більше!

Причиною тут мале зрозуміння заг[алом] виховання. І як усюди там, де нема справжнього зрозуміння і відчуття сути, змісту справи, — сліпе привязання до форми і брак всякої ініція[]тиви. Ми не можемо зрозуміти, що і найширші маси дітвори можна виховувати без „школи", без „учителя" (з державною пенсією), без „класи з лавками і таблицею", та що таке виховання може бути успішне, успішніше навіть [під] багатьома оглядами, як виховання у школі, [в] постійних, твердих формах. При такому ст[ані] велике завдання лежить у першу чергу [перед] усією нашою національною пресою: витворити серед нашого загалу окрему аперцепцію за[для] справ виховання; розкрити перед нашим громадянством усіми засобами, усіми дорогами, [які] ми преса володіє, ці велитенські можливості національного розвитку, які дрімають у нашій сільській дітворі і які з кожним дальшим поколінням — марнуються, звернути погляд нашого загалу на ці велитенські засоби національної енергії, які дрімають у нашій сільській дітворі і які, з кожним поколінням невизискані — гинуть; пхнути наш загал до визискування [цих] безмежних майже можливостей!

Ділянка матеріяльних можливостей національного розвитку без порівнання більше обмежена, як ділянка духових можливостей такого розвитку і про це ми повинні тямити. Якщо [ми] тверезо поглянемо в будуче, то побачимо, [що] щойно тоді займемо тревало рівноряде міс[це] у сімї націй, коли відповідно духово доростемо. А до цього теоретично і практично найкра[]щий та одиноко можливий шлях: через нашо[...]

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 11. ВЕРЕСНЯ 1933.

АНАТОЛЬ КУРДИДИК.

Відпочинок на Виспі.

(Вакаційний спомин.)

Колиб міряти тим, як довго йде зі Львова сюди часопис, я повинен находитися щонайменше 2.000 км. у простій лінії від нього, отже десь на якійсь св. Олені, Гебридах або інших Канарійських островах. Тимчасом сиджу в 70 км. від Львова, в селі, що хоч має у собі щось з островів (називається Виспа), та не має ні канарків, ні гробу Наполеона, ні людоїдів чи інших островяних сензацій. Чи зрештою людоїди сьогодні сензація?

Сензація хіба те, що згаданих 70 км. „Діло" перелітає повних 5 днів, а „Неділя" то й 6. Вислід: Нема для нас політичних актуалій, бо що для Виспи актуальне, те для Львова „переспівана пісня". А як нема актуалій, то по біса цікавитись старою політикою, з якої все одно нічого вже не викомбінуєш. Отже поринаємо з головою у провінцію — в її картоплю і квасним молоком тричі на день. „Діло" на бік, „фронда" — мізерна на тлі цього всього подія, навіть один націоналіст, що живе тут й у Львові — як сам признавався — скапцанів до того, що в селі, 10 кроків від його хати, в читальні „Просвіти" нема шибок, а мин. тижня хтось вкрав з неї вночі завісу. Щож? Буде в неї кілька пар штанів в вишні важкі часи.

Отже живемо так серед дощу, болота, недостиглих яблук, пригнилих снопів, жита по 7 зол. і гусей по 1 зол. Встаємо й до обіду пересипляємося. Те саме робимо по обіді до підвечірку і між підвечірком і вечерою. У проблисках свідомости говоримо про погоду і про те, що погоди нема. А по вечері тягнемося до темного сальону, де фальшиво настроєна гітара акордує, а ми до півночі виємо найновіше рогатинське танґо:

„О соловію,
Чом як ти, співать не вмію
І не зумію
Її серденько приєднать —
Щоби піснями
І вечорами
Ген під вишнями
Її кохання розказать!"

Безсмертний „соловій-канареєчка"! Сяк чи так, а пролазить у пісню.

Якби ви спитали, що найкраще тут, то ясно: мальви. Чудові, буйні і роскішні мальви, що стоять вздовж парканів і ніжнокольоровими колісцятами — від білого й цитринового почерез цитриново-рожеве, рожеве і багряно до чорно-карминового — підкреслюють українську хату у наших господарів. Колиб ви бачили ці мальви, що стоять ніби дівчата на тип поспирані, ви будиб тієї думки, що й ми: нема кращих квіток. Отут, таки поруч них ростуть рожі, далії такі роскішні, як у криполинах пані, айстри ніби святочна публика за корзі і безліч інших, як вони там — флюксій і ляків, що мають у собі всі відтіні кохання і дівочих мрій, а проте ці мальви — найкращі і найкращі. Якщо заберемо що звідси у спогадах до міста, то ці мальви. Мальви з тих вечорів, коли нікоціяни, матіолі і розквітлі олеандри набивають повітря шехерезадними пахощами, від яких не хочеться спати і від яких тягне помріяти в одну з тих лавочок, що їх порозкидала працьовита рука нашого господаря по ріжних закамарках великого, колись монастирського саду. А коли довкола щовба, що на ньому тепер приходство, впаде мряка і срібносиво пухкою стяжкою опереже з усіх боків сад, залле[...] глибоко під ногами долину Свиржу й ляже морем між Фрагу й Виспу — тоді наш „монастир" ніби справжній острів серед цього срібного моря таємний казковий острів, по якому [б]кають ще ніби тіні колишніх його заложників василіянських черців, яких монастир скасовано враз з Манявським Скитом. Ось ідете в сад і дерева шумлять як тоді і проміж дерева тіні [по]рядом — ніби черці на всевошне йдуть до каплички. Тільки всього, крім назви, залишилось [з] монастиря.

І поневолі попадаєте в задуму, коли мандруючи по саду, натрапите на стирту плит, де колись давіниця була; коли крученою доріжкою попід смереки попадаєте на вкопане у боці гори під старезною яблінкою кругле місце, серед якого стоїть стіл — млиноський камінь, набитий на зрізаний замошений пень; коли далі натрапите на жолоблений в камені столик, на три групи [...]сані плити, на які накинено четверту ніби „ант[...]" і на безліч плит у саду і біля каплички з обдертими якимись буквами, що їх давно затерли ноги пізніших мешканців цієї закутини з [...]ке. В задумі чуєте, як під старезну яблінку сходяться на параду черці, чуєте, як на камінному різьбленому столику один з них розложив [...] книгу і читає щось уголос новикам, — а коли з цього вчуєте з давіниці каплички дзвонів, що ще й тепер видзвонюють шесту вечором, то готові перескочити два і пів століття і бути в тому часі, коли на місці цього нинішнього приходства стояв великий монастир, а відтам і звідси Виспа була містечком, „опідум" а [...]ком. З нього досі залишилося тільки [...] „замок" на найвищому місці села, частина села, що зветься Передмістя, городи, що звуться [...]зар, записки у метриках з 1784 р. про ріжних „нобілісів", які нині вимерли та „оспанди[...]", що леда[...] нині живуть у нужді.

(Докінчення буде.)

—o—

нальне виховання найширших мас нашої дітвори.

Найбільш підходяча пора для виховної праці на селі — це друга половина осени, зима та початок весни. Цей „сезон“ саме перед нами. Тому станьмо до праці на найурожайнішій ниві та вложім стільки труду у цю найважнішу ділянку національного розвитку, скільки їй належиться! Пора вже раз скінчити із працею хаотичною, доривочною і дилетантською та почати плянове, послідовне і солідне виховування найбільшої і найбагатшої у можливости розвитку частини народу до цих великих завдань, які її і нас усіх ждуть у майбутньому.

Я. Татомир.

3-4 міліони людей вигинуло на Україні.

НЮ ЙОРК, 25. серпня. (Вл. кор.). Волтер Дюранті, кореспондент газети „Ню Йорк Таймс“, що постійно обороняє радянську владу, присилає бездротну телеграму з Москви з датою 23. серпня, в якій каже, що хоч вісти про голод на полудні Росії перебільшені, то всетаки правдою є, що там люди недоїдають. Наслідком цього смертність на Україні, на Кавказі і в приволжанській смузі зросла найменше втрое від нормальної смертности, яка там доходить до одного міліона мешканців річно, — значить, тепер померло разом три—чотири міліони людей.

Перед кількома днями телеграма „Ессошейтед Пресс“ прислала вістку з Москви, що більшовицький уряд подвоїв ціну хліба, а кореспондентам заборонив виїздити на Україну і в інші околиці, навішені голодом. Деякі телеграми сповіщали, що більшовицький уряд зробив це тому, бо Ватикан розповсюднив вісти про великий голод у Радянщині. При цій нагоді телеграми подали, що більшовицький уряд заперечив існування голоду на Україні.

Сьогодні Волтер Дюранті згадує про підвишку ціни хліба вдвоє і пояснює це тим, що уряд хоче зрівняти ціну пайки хліба, призначеного на кожну одиницю, з ціною хліба на ринку, яка виносить тепер по 3 рублі за кільоґрам. При цій нагоді Дюранті каже, що таке пояснення буде звучати в кожнім іншим краю як фантастичне, лише не в Радянському Союзі, а він, „подаючи таке пояснення, робить це не для виправдування Совітів, але для ствердження факту“.

НЮ ЙОРК, 25. серпня. (Вл. кор.). Бездротна телеграма з Берліна до „Ню Йорк Таймсу“ каже, що в Німеччині починають загально говорити про недостачу харчів у Радянщині. Часописи друкують застрашаючі вісти про недостачу харчів у тих околицях, де їх повинно бути повно (отже головно на Україні — прим. кор.). Населення Німеччини почало заязяту кампанію за збиранням фондів для голодних німецьких мешканців на Україні.

Вчора прибуло до Берліна кілька подорожних із Радянщини і вони розповіли про свої помічення німецьким ґазетам. Вони кажуть, що в останніх місяцях вигинуло 4.000.000 населення в рільничих сторонах України через недостачу харчів. Між подорожними є два німці й один американець. Вони згідно стверджують, що теперішній голод навіть перевищає голод заперед 12-ти літ. Його не дасться заспокоїти навіть найліпшими жнивами.

Американець, мр. Бічер з Милвокі, оповідає, що на Україні така нужда, що до переповідання страшної правди нічого навіть не можна додати. Вони всі подорожували з Одеси в глибину краю, а чим дальше на північ запускалися, тим гірші відносини стрічали. Отже правдою є, що цілі села вимирають, правдою є, що бувають випадки людоїдства. Саме за його побуту була судова розправа проти матері за те, що вона вбила своїх четверо дітей. Вона оправдувала це тим, що вони й так були би померли за кілька днів, але заперечила, що вона їх поїла, хоч діти десь пощезали.

Американських кореспондентів не пускають на Україну, а одному дали дозвіл, але під умовиною, що він не вийде з потягу в часі подорожі.

Бічерові дозволяли виходити з його готелю в Одесі лише тими самими вулицями, отже це ще утверджує його в переконанні, що там відносини гірші, ніж ті, які він бачив.

—o—

Господарство України на світовій виставі в Шикаґо.

Експонати Української Господарської Академії в Подєбрадах.

Преса приносить вістку, що український павільон в Шикаґо притягає широкі маси відвідувачів завдяки гарним експонатам та доброму їх виконанню й уложенню.

Окрему увагу звертає на себе відділ „Господарство України“, яким зацікавилися економісти. Цей відділ виконала своїми силами Українська Господарська Академія в Подєбрадах, при чому деякі експонати виконано у порозумінні з Краєвим Господарським Т-вом „Сільський Господар“ у Львові. Преса подає, що славний проф. Пікар аж тричі оглядав ці експонати, так йому подобалися. Також багато осіб з наукового світу висказувалося з признанням про ці експонати, а Великий Шикаґівський Музей звернувся до управи українського павільону з проханням переказати саме ці експонати до музею по закритті вистави.

Довідуємося, що ці експонати — це ручно виконані колірові мапи та картограми високої наукової та мистецької вартости. Представляють вони такі ділянки: 1) Українська етнографічна територія в Европі. 2) Мапа будівельних памяток України. 3) Мапа геольоґічна та підземних багатств української етногр. території в Европі. 4) Ліси України. 5) Мапа установ та праці „Сільського Господаря“ на зах. українських землях. 6) Схема орґанізації Української Господ. Академії. 7) Мапа сільського господарства та ґрунтів України. 8) Мапа промисловости України. 9) Населення України. 10) Порівнання посівної площі України з іншими краями. 11) Плекання с.-г. тварин на Україні і порівнання з іншими краями. 12) Порівнання збору збіжа на українських землях і в інших краях. 13) Водні сили України й інших країв. 14) Продукція вугля на Україні. 15) Продукція нафти на Україні і в і нших краях. 16) Цукрова промисловість України й інших країв. 17) Машинобудівельна індустрія України та ввіз чужих виробів. 18) Розвиток „Сільського Господаря“ на західних землях. 19) Розвиток с.-г. видавництв „Сільського Господаря“ у Львові.

Як бачимо з цього, то в цих експонатах чужинець найде вірний образ стану господарства України у ріжних його ділянках, при чому подано дані за всі українські етноґрафічні землі в Европі.

На виставі поміщено теж експонати нашої зах.-української кооперації, які виконав Ревіз. Союз Українських Кооператив у Львові.

Дуже були б ми раді, коли б про український павільон та його враження на чужинців написали нам більше його впорядчики, бо досі маємо тільки загальні дані, та й ті не з безпосереднього джерела. А край чейже хотів би це знати, бож теж приложив руку до цього діла.

—o—

Німеччина супроти контролі.

БЕРЛІН, 9. 9. ПАТ. Льондонські розмови неповоять дуже німецьку опінію та пресу. Незрозумілим видається їй наглий зворот Англії у відношенні до справи розброєння та контролі зброєнь. Льондонські кореспонденти німецьких часописів стараються пояснити той зворот жидівською й соціялістичною пропагандою, одночасно приписують його політиці Франції, що пробує втягнути сьогодні, як в 1914 р., Англію до оборони загроженої Европи. Ворожі для Німеччини настрої приписують теж австрійській пропаґанді Дольфуса й провідника Гаймвери князя Штаремберга. Зміна становища Англії викликує під її адресою злосливі замітки німецької преси. „Фелькішер Беобахтер“ п. н. „Чи Франція бачить вже в Англії свого васаля“ приносить довші міркування свого кореспондента на цю тему. Часопис підкреслює ворожі для Німеччини голоси преси, консервативної та лівої, і вказує на значіння сильного натиску, який роблять французькі чинники поза кулісами, щоби втягнути Англію до спільного фронту в Францією проти німецьких зброєнь. Одночасно потішає німецьку опінію, стверджуючи, що англійський уряд схиляється не до загальної контролі зброєнь, але до окремої акції.



Швидко і добре!

діллють таблетки Тоґаль при ревматичних болях, подаґрі, болях і рві у суставах, невральґії і простуді. Вже від 15-ти літ з найбільшим успіхом вживають при тих болях таблетки Тоґаль. Більше 6000 лікарів, між ними багато славних професорів, потвердило успішне ділання таблеток Тоґаль. Спробуйте і переконайтеся самі ще нині! Одначе треба звертати пильну увагу на неушкоджене оригінальне опакування. Діст. в апт.



З церковних справ.

Посвячення нової греко-кат. церкви на Волині.

В селі Куськівці Великі на Волині посвятив Преосв. д-р Микола Чарнецький нову мурована греко-кат. церкву ім. св. архистратига Михаїла. На святі було багато народу також із сусідніх сіл, особливо православних. Депутації від них з ріжних сіл приймав потім Преосв. Чарнецький аж до вечора. Всі вони заявляли охоту приєднатися до греко-кат. церкви і просили дати їм наших священиків. До сповіди в тому дні було кількасот вірних, при чому сповідало 9 наших священиків крім владики. Були в Куськівцях Вел. також питомці з Дубна. Слід ще зазначити, що по дорозі витали Преосв. Чарнецького хлібом-сіллю ті православні села, через які він переїздив, не зважаючи на перешкоди, які робили людям москвофільські батюшки, що декуди пробували розгоняти зібраний нарід навіть палицями.

Православні українці і білоруси єднаються.

В половині вересня ц. р. відбудуться другі з черги спільні наради українських і білоруських православних діячів у Берестї н. Б. На нарадах будуть обговорені отсі справи: 1) меморіял-петиція до Св. Синоду, в якому подані домагання українського і білоруського православного населення в Польщі, 2) справа спільного органу, присвяченого церковним справам, 3) справа створення одностайного православного фронту з участю всіх народів прав. віроісповідання, які стоять на ґрунті соборности, 4) евентуальна відозва до прав. населення в справі негайного скликання Собору.

Новий король Іраку.

ЛЬОНДОН, 9. 9. ПАТ. Велике враження викликала тут вістка про смерть короля Іраку Файсаля, що був перед двома місяцями гостем короля Юрія. Зараз після виїзду короля Файсаля розпочалися в Іраку насильства і масакра асирійців. Справа буде на денному порядку Союзу Народів на найближчій сесії. Смерть короля Файсаля, якого зроблено особисто відповідальним за масакру, прийшла на два тижні перед засіданням Союзу. Факт цей викликав всілякі поголоски, м. ін. такі, що король не вмер природною смертю, одначе ті поголоски заперечило іракійське посольство в Льондоні. Звертають увагу, що коронація нового короля Іраку, сина Файсаля відбулася заледви в 9 годин після смерти батька. Новий король Іраку 21-літній Ґазі виховувався в Англії.

—o—

Америка занепокоєна.

КОМУНІСТИЧНА РЕВОЛЮЦІЯ НА КУБІ.

ЛЬОНДОН, 9. 9. ПАТ. Панцирник „Індіянополіс", на якого покладі находиться міністр маринарки Зл. Держав Свансон, причалив учора попол. до Гавани, одначе після кількох годин покинув Кубу і відплив на північ. Сенатор Свансон на беріг не висідав.

Тимчасом атмосфера неспокою триває. Вашингтонські урядові кола дожидають грізних подій і президент Рузвельт з того приводу не виїхав з кінцем тижня, але залишиться в неділю у Вашингтоні.

Неспокій панує врештою у Мексику та в Полудневій Америці: Бразилії, Арґентині і Чілі, де обсервують пильно, що зроблять Зл. Держави. Уряди Арґентини, Бразилії, Чілі та Мексику порозуміваються між собою і рішились, щоби в імени латинської Америки чілійський міністр закордонних справ звернув увагу кубанському урядові, що мирна розвязка внутрішньо-політичних труднощів на Кубі лежить в загально-американськім інтересі. Однак покищо хунта (рада), що править тепер в Гавані, відмовилася навіть розглядати пропозицію покликати назад Чеспедеса як президента загально-національного уряду, створеного на основі конституції всіх політичних партій, як це пропоновано в Вашингтону.

ГАВАНА, 9. 9. ПАТ. Положення на Кубі погіршується весь час, а невдоволення мас виявляється все більше. Хунта та представники політичних партій нараджуються в губернаторовій палаті безуспішно. Американські морські стрільці висіли мабуть у Ст. Яго, та лише ніби тому, щоби закупити харчі. Сильний кордон вояків окружає готель, у якому схоронилося ок. 300 старшин армії та маринарки, які заявляються за давним урядом і відмовляються вернути до служби. На готель звернені скоростріли. Дві ам. рафінерії ограбили робітники.

НЮ ЙОРК, 9. 9. ПАТ. Згідно з урядовими вістками шість ам. цукроварень у кубанських провінціях заняли робітники.

ЛЬОНДОН, 8. 9. ПАТ. На основі інформації з Гавани ситуація на Кубі загострюється з кожною хвилиною. Комітет комуністичної партії рішив острілювати американські збройні сили, якби уряд Зл. Держав пробував висадити їх на беріг. На вулицях Гавани уставлено скоростріли. Однак з другої сторони революційний уряд дав до зрозуміння, що не хоче конфлікту з Америкою та що на випадок потреби готов уступити. В теперішньому менті та резиґнація рівналасьб опануванню влади комуністами або вибухові домової війни між комуністами та військом. В однім і другім випадку є правдоподібна інтервенція Зл. Держав. В завтрішньому дні Зл. Держави сконцентрують при берегах Куби 30 боєвих одиниць, ескадру бомбових літаків і 5.000 моряків. На панцирнику „Місісіпі", що їде на Кубу, находиться міністр маринарки Свансон. На випадок конечности інтервенції Свансон обняв би становище цивільного адміністратора Куби, аж буде привернений спокій і лад. Якщо до того прийде, президент Рузвельт піде слідами свого великого попередника і стрия Теодора Рузвельта, який 27 років тому перевів збройну інтервенцію на Кубі, висилаючи до Гавани пізнішого президента а теперішнього міністра війни Тефта в ролі цивільного адміністратора.

—o—

Чорноморський пакт.

ЛЬОНДОН, 9. 9. ПАТ. В Анґорі розпочалися між Туреччиною і всіми чорноморськими державами переговори в справі чорноморського пакту, що має зміцнити ґарантії проти напасти між Туреччиною, Болгарією, Грецією, Румунією і Радянщиною. Туреччина домагається права фортифікувати Дарданелі. Новий пакт має бути точкою виходу для ревізії льондонського договору з 1923 р., в якому Туреччина зреклася права виконувати фортифікації.

—o—

Арештування на Україні.

Як повідомляють з Москви, ДПУ арештувало знову кілька визначних осіб на Рад. Україні Між іншими арештували одного з основників Комуністичної Партії України, Дятлова, що брав визначну участь у домовій війні на Україні, а пізніше відгравав визначну ролю в екзекутивному комітеті комуністичного інтернаціоналу. Арештування Дятлова стоїть у звязку з останніми репресіями проти українських сепаратистів, бо Дятлов був знаний як прихильник широкої автономії української республики.

—o—

НЕ ЗАБУДЬТЕ ПРИГАДАТИ СЕБЕ КУПУЮЧІЙ ПУБЛИЦІ.

Підозріла смерть Файсаля.

ЛЬОНДОН, 9. 9. ПАТ. Поголоски про наглу смерть короля Файсаля, на основі яких він не вмер природною смертю, скріпилися у звязку з вісткою, що дивним збігом обставин вчора досвіта в три години після смерти короля, вмер теж несподівано управитель готелю у швайцарському Берні, де мешкав король Файсаль. Тіло його перевезуть до Бріндізі, звідки англійський кружляк відвезе його до Адену, а звідтам англійський військовий літак повезе до Баґдаду.

Вся англійська преса присвячує сьогодні передовиці королеві Файсалеві, якого смерть викликала дуже сильне враження. Видно з них побоювання за дальшу долю британських впливів в Іраку та за внутрішню ситуацію в Іраку.

—o—

Нагінка на комуністів.

БЕРЛІН, 9. 9. ПАТ. Поліція арештувала 21 комуністів, обвинувачених у вбивстві гітлерівця в лютім ц. р. В Реншайді задержали 35 комуністів.

—o—

БОРОТЬБА ЗА ВИЗВОЛЕННЯ АВСТРІЇ.

БЕРЛІН, 9. 9. ПАТ. Управа Пропаґандового виділу нац. соц. партії оголосила в усій пресі відозву, яка взиває всіх німців піддержувати „боротьбу за визволення" ведену в Австрії проти „сепаратистичного" Дольфусового уряду. Всіх, що мають свояків в Австрії, візвали вести листовну пропаґанду в хосен того, що зробив Гітлер у Німеччині та надсилати своякам вирізки з ґазет про політичне та господарське положення Німеччини як і про відношення Німеччини до Австрії.

ШКІЛЬНІ ОБМЕЖЕННЯ ДЛЯ ЖИДІВ.

БЕРЛІН, 9. 9. ПАТ. Пруський міністр культури видав заборону допускати екстерністів-жидів до матуральних іспитів. Рівночасно упеважнили розпорядок, на основі якого екстерністи можуть вибирати новогебрайську мову як другу чужу мову при матуральних іспитах.

По широкому світі.

— В Женеві скінчилася світова жидівська конференція, на якій принято резолюцію з закликом всего жидівського загалу до економічного бойкоту Німеччини. Рішено теж скликати на другий рік жидівський конґрес на основі загальних виборів.

— З причини великого переповнення жіночих таборів у Німеччині в найближчому часі мають створити 60 нових жіночих таборів, т. зв. кадрів праці.

— Національ-соціялістичний голова організації урядовців в окрузі Бамберґ наказав кожному урядникові, якого плата перевищує 300 марок місячно, обовязково заабонувати місце у міському театрі.

— Згідно з домаганням робітничого інтернаціоналу управа соціял-демократичної партії оголосила заклик до бойкоту німецьких товарів.

СРСР. ПЛАТИТЬ ЦАРСЬКІ ДОВГИ.

Більшовицький торговельний представник у Парижі Розенберґ предложив мін. Поль-Бонкурові згоду свого уряду на виплату частинного відшкодування французьким посідачам царських позичок. Відшкодування це сплатять з 10-процентових потручень від вартости більшовицького імпорту до Франції.

КОНЦЕНТРАЦІЙНИЙ ТАБОР ЗА МОСКОВСЬКУ АВДИЦІЮ.

БЕРЛІН, 9. 9. ПАТ. У Вормсі сконфіскували радіоапарати, а власників їх інтернували в концентраційному таборі за це, що перешкоджали відбирати трансмісію зїзду в Нірнберґі та слухали радієві авдиції з Москви, не зважаючи на видані перестороги.

НОВИНКИ

— **ПОДАЄМО ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, що всякі оповістки про загальні збори, концерти, відчити, товариські сходини, посмертні згадки та вістки особистого характеру містимемо тільки за оплатою. — Адміністрація „Діла".**

— **За вбивство жінки.** У Львові закінчилася судова розправа проти Маріяна Соболти, який 14. квітня 1933 р. вбив свою жінку Чеславу Соболту засудили на 4 роки вязниці із зарахуванням слідчого арешту.

— **Втік засуджений.** Городський суд у Львові засудив наркомана Хмелевича за різні крадежі на безречинцеве лікування в замкненім місці. Коли поліцай хотів відвести Хмелевича до шпиталю, він утік невідомо де.

— **Вкрали 180.000 зол.** У Варшаві відбулася судова розправа проти двох службовців спиртового монополю Меч. Клопотовського та Петра Жезніцького, які за два роки вкрали 180.000 зол. на шкоду монополю.

— **Конфіската „Неділі“.** Останнє число (з 10. п. м.) „Неділі“ сконфіскувала у значній частині прокураторія. Видавництво „Неділі“ не будучи в технічній спроможности видрукувати на час другого накладу, просить нас оцим повідомити своїх читачів, що за це слідуюче число вийде у збільшеному обемі, вже 12. ц. м.

— **Берлінські українці протестують.** Проти більшовицьких звірств і знущань над нашим народом заложать берлінські українці протест на сходинах Української Громади, які відбудуться 11. вересня в год. 8 (20) веч. на Нікольсбурґерпляц 1 (у ресторані „Нікольсбурґеркрут“). Запрошення на протестаційні сходини Громади підписали: о. д-р Петро Верґун (голова) і д-р Борис Крупницький (секретар). Перед зборами буде відправлене в каплиці Марія-Шуц (Пфальцбурґерштрассе 18/III) наше поминальне богослуження за всіх замучених більшовиками і за померші з голоду жертви червоного терору на Україні.

— **Знесення катастральних урядів.** На основі розпорядку міністра скарбу з липня ц. р. знесено з днем 1. серпня ц. р. катастральні уряди, а їх аґенди переказано приналежним скарбовим урядам.

— **В кобринському процесі** 9 обвинувачених у належанні до комуністичної партії Білоруси запав присуд 8. ц. м. Справу Реґіни Капланівної переказано звичайному судові, інших обвинувачених засуджено на досмертну вязницю.

— **Фабрика грошей і горільня у вязниці.** В Золочеві курсували від довшого часу фальшиві 5- і однозолотові монети. Доходження викрили, що фабрика монет находилася в місцевій вязниці, де займалися ними вязні до спілки з вязничною сторожею. Крім того займалися тайним виробом горівки. У звязку з тим сензаційним викриттям одного вязничного дозорця арештовано, а одного усунено з посади. В місті оповідають, що вязні діставали від дозорців нічні відпустки, вибираючись на вломи та крадежі.

— **Процес націоналістів.** Перед окружним судом у Луцьку відбувся 4. ц. м. процес проти 9 українських селян з Лаврова луцького повіту за кольпортажу нелеґальних летючок і збирання грошей на націоналістичний боевий фонд. Дістали по 1 до 4 літ вязниці.

— **Смерть ученого фільольоґа.** Як повідомляє черновецький „Час“, у Чернівцях помер д-р Евген Козак, вислужений професор церковнославянської мови на теольоґічному факультеті черновецького університету, у 76. році життя. Покійний родився в Слободзії Банилові, студіював у Чернівцях богословіє й займався порівняльною славянською фільольоґією. Свої науки доповнював у Відні. В 1899 р. став професором церковно-славянської мови богословського відділу черновецького університету. За його виступ в обороні традицій православної церкви на церковнім синоді не злюбив його румунський уряд після війни й примусив піти у відставку. За румунської влади він уже не вчив. В 1920 р. був послом до парляменту. Головні його праці то написи по церквах, монастирях та інших памятках в Молдавщині. Друк його праць не докінчений.

— **Нема прокази в Польщі.** Вістку, нібито лодзький промисловець Мончка заразився в Румунії грізною пошесною недугою, проказою, заперечують. Віденські лікарі ствердили, що це не проказа, лише недуга, що обявляється міхурями. Мончка не є на острові прокажених, а вернувся вже до Лодзі.

— **Жертва шантажистки.** Залізничий службовець у Станиславові Ів. Мітуля заопікувався Фр. Старківною, яка представилася йому як нещаслива сирота. Хотів навіть із нею оженитися. Колиж довідався, що вона ведеться неморально, хотів із нею зірвати. Та Старківна зажадала відступного 2.500 зол. Колиж стрінула Мітулю з нареченою побила її. Мітуля з розпуки зажив отрую та затроївся світляним ґазом. У безнадійнім стані відвезли Мітулю до шпиталю.

— **Грошеві зловживання на почті.** В Ходорові відбулася судова розправа проти б. почтової урядники в Бортниках пов. Бібрка, Яніни Маховичевої, що здефравдувала на шкоду почти 5.000 зол. Засуджено її на півтора року вязниці. Чоловік дефравдантки, як відомо, застрілився, довідавшись про зловживання жінки.

Відгуки дня.

Торговельне інтервю.

Люди собі, а я собі.

Дехто з політиками, дипльоматами, вченими, а я з купцями.

Маленьке інтервю про велику річ.

— Як інтереси?

— Український купець тільки махнув рукою.

— І не питайте.

— Кріза!?

— Трохи це, а трохи що іншого.

— Щож такого?

— Пявки і патріоти.

— Пявки?!

— А так. Є, бачите, люди, які приписуються до когось і тоді — пиши пропало. Позичать на поширення, заложення, чи ремонт склепу, а потім тільки відсотки й відсотки, а капітал не рухається. Позичили шістьсот долярів (наприклад!), віддасьте шістьсот за рік (відсотки!), а шістьсот лишається як дальший довг (капітал!).

— А не можна з тим до прокуратора?

— Можна, але останній раз. Після того прощайтеся з приватним кредитом... Отак то з пявками.

— А патріоти?

— Патріоти це ті, що зрозуміли гасло: „Свій до свого“, але зрозуміли його по свому. Приходять до склепу... „Будь ласка те, прошу тамте“ — І на кредит. Першу рату дадуть, а потім... Я за 11 золотими ходжу вже третій рік. Прийду в зимі... „Тепер? Бійтеся Бога! Карнавал, видатки!“... Прийду на весну... „Ви все не в пору. Таж Великдень! Сотика не маю!“ В літі — вакації, в осені — по вакаціях. Коби була пята пора року, може віддав би... Ви чули про трагічну смерть нашого купця д-ра Джулинського. Саме ті дві обставини зломили його...

— Що властиво є на річі. Адже його склеп „Комета“ мав завсіди гостей. Коли я попри нього переходив — усе хтось там купував.

— Так, але скільки людей не віддавало решти. По десять, вісім, чи по пять золотих, але тисячка довжників! А до того приватний „кредит“, пересічно на 50 відсотків... Кажуть нам: Давай анонс!... Ясно. Ми повинні дати до своєї преси анонси. Але чим той анонс оплатити?!

— Тепер розумію. — Нема анонсу — нема реклями, нема реклями — нема торгу, нема торгу — нема грошей, а нема грошей — то нема анонсу. Зачароване коло.

— І то дуже зачароване.

Інтервю повинно кінчитися якимсь висновком, а вже фейлетон — обовязково. Який-же висновок зробити тут?

Хіба так:

Коли третина українців міста Львова полагоджуватиме третю часть закупів у своїх склепах і дасть третю часть належитости зараз, а решту потім (але дасть!), то українське купецтво не тільки встоїться, але й буде розвиватися.

Галактіон Чіпка.

— **Ріжні вістки.** У Варшаві арештовано 80-літнього жебрака Каз. Шиманяка, у якого найшли щадничу книжочку на 1.800 зол., векслі на суму 1.100 зол. та ріжні золоті річи, яких доробився довголітною жебраниною. — В Лодзі занедужав на проказу Генрик Мончка, урядовець великої промислової фірми, заразившись тією недугою в Румунії. Його відставили на остров прокажених. — Підчас летунських пописів в місті Коктебель на Кримі славний летун Степанчонок побив світовий рекорд в акробатичному леті, виконуючи на протязі трьох годин і 21 мінут 184 т. зв. мертві нетлі і 27-разовий коркотяг. — В німецькій амбасаді в Льондоні хтось вибив шибу, кинувши тяжкий камінь, до якого була привязана картка з протестом проти засудження в Есені 9 комуністів. — В Великих Гайдуках біля Цешина селянин Карло Пільх зарубав свого 26-літнього комірника Павла Страха, з яким процесувався.

— **Бандити.** Нічю на 6. вересня два замасковані бандити вдерлися до хати селянина Івана Проця в Попелях біля Борислава. Стерилізували всіх присутніх, перешукали хату, одначе не найшли ні грошей ні ніяких вартісних річей. Бандити втекли.

— **Доми разом з автом.** В Чехословаччині повстала будівельна кооператива, яка, щоби запобігти мешкальному голодові по більших містах і перенаселенню в середмісті, задумує будувати родинні доми напередмістях і в дальших передміських околицях. Однак з уваги на те, що найбільшою перешкодою в поселенні за містом є велика віддаль мешкання від місця праці та комунікаційні труднощі, кооператива рішила в порозумінні з фабрикою самоходів будувати родинні доми з ґаражом і додавати до них мале дешеве авто. Належитість за дім і авто можна сплачувати ратами.

— **Траґічна смерть чотирьох летунів.** Біля містечка Єнджеєва, як повідомляють з Варшави, підчас летунських вправ на висоті 200 метрів зударилися два військові літаки і впали на землю, вбиваючи чотирьох летунів, що згинули на місці. Є це Е. Крупський, плютоновий. Ч. Овчик, пор. К. Ґолда і капраль Р. Юрек.

— **Величезна статуя Христа.** На узбічах Монтбляну біля Шамоні на висоті 1500 метрів над рівнем моря будують гігантичну статую Христа — „Князя світу“. Статуя буде висока на 30 м. і буде видна з віддалених верхів. Автором проекту статуї є різьбар Серра.

— **Хто виграв на льотерії?** Пятого й шестого дня тягнення клясової льотерії впали виграні на такі числа: 15.000 зол. на ч. 78647, 62738. 10.000 зол. на ч. 37708. 5.000 зол. на ч. 7326, 21001, 95306, 135015. 2.000 зол. на ч. 7002, 7611, 17614, 24152, 25794, 25875, 32718, 34666, 36065, 39256, 66446, 79376, 87637, 97008, 100593, 101938, 105323, 107547, 107488, 132665, 123521, 129175, 130080, 136078, 137313. 1.000 зол. н ач. 221, 2402, 9920, 12577, 17537, 18740, 22645, 26465, 32149, 36724, 37860, 40593, 40700, 43331, 72821, 76259, 80259, 84451, 93062, 94746, 103533, 108246, 109671, 111167, 111647, 126548, 130364, 134148, 138630, 140342, 141206, 143493, 138776, 149830. 10.000 зол. на ч. 7862, 34224. 5.000 зол. на ч. 7816. 2.000 зол. на ч. 5786, 11972, 29889, 33974, 40393, 47867, 52397, 69180, 112938, 133737, 141469, 144860, 148222, 151340. 1.000 зол. на ч. 2022, 14731, 14845, 22883, 26565, 32993, 33612, 38145, 45554, 48385, 51647, 52950, 53296, 55039, 61043, 69854, 73913, 74951, 75094, 76391, 86716, 93580, 93715, 94392, 90152, 92801, 91324, 101571, 103107, 108445, 115172, 117684, 118046, 122105, 124859, 124172, 130279, 136592, 136925, 148146, 148989.

—o—

Повітове свято У. М. Х. в Бучачі.

Величаве свято. — Участь протоіґумена оо. Василіян о. Ст. Решетила. — Привітна телеграма від Нунція Мармаджія. — Полева Служба Божа на „Федорі“. — Похід і дефіляда. — Святочна академія.

Заходом Ділового Комітету відбулося в неділю 3 вересня ц. р. повітове свято „У. М. Х.“ в Бучачі. Свято почалося для місцевих уже в суботу 2. вересня. З причини дощу, який почав падати пополудні, відправив протоіґумен оо. Василіян о. Стефан Решетило молебен у церкві оо. Василіян, а не — як було намічено — на ринковій площі в Бучачі. Гарно прибраний килимами і вінками монастир оо. Василіян та ілюміновані вежі монастирської церкви, на яких мали жовто-синий і біло-жовтий прапор, робили гарне і сильне враження.

Сутня частина свята почалася в неділю полевою Службою Божою на горі „Федір“, яку відправив протоіґумен оо. Василіян о. Стефан Решетило в асисті кількох священиків. Величезна площа „Федора“ заповнилася тисячним народом, який, не зважаючи на дощ, у процесійних походах під проводом священиків прибув на свято. Кожна парохія мала визначене місце на площі і завдяки цьому був удержаний належний лад і порядок. По полевій Службі Божій, підчас котрої відбулося посвячення прапорів зі знаком свята та збірна присяга на вірність Христові, вирушив процесійний похід з гори „Федір“ вулицями міста до церкви св. Николая. На переді йшло чотирьох священиків, опісля о. протоіґумен в асисті двох членів Ділового Комітету Свята, а потім у порядку йшли села, несучи на переді свій прапор. Процесійний похід виглядав незвичайно імпонуюче. Самих прапорів було 44, одначе парохій було далеко більше, бо багато з приводу дощу вже в дорозі задержалися. Похід тревав годину, участь у ньому узяло 9 тисяч людей. Всіх учасників свята було 12.000. Не зважаючи на заборону адміністраційної влади йти походом у чвірках чи вісімках, люди самочинно старалися, щоби в рамцях дозволеного походу вдержати порядок, як цього вимагала повага свята. Підчас походу грали релігійні пісні чотири орхестри, розміщені в поході, а саме орхестра зі Сорік (найкраща), Живномира, Зарвинець і Зубрця. Учасники із кожного села впорядкувалися в той спосіб, що за прапором йшли дівчата, за ними старші жінки, опісля хлопці і старші господарі. Декотрі села прибули на свято незвичайно численно, як: Бариш, Григорів, Устє Зелене, Лісівці й інші. Декотрі села, як Задарів і Красіїв, прийшли впорядковано, але без священика, який не уважав за відповідне прийти зі своїми парохіянами. Це тим більше замітне, бо околиця округа Задарова була тереном сильних радикально-фільських впливів.

Незвичайно гарне враження робив похід учасників свята із Бариша, а головно прекрасно закосичених дівчат. Гарно представлялася також група учасників зі Стінки у своїй чудовій народній ноші. І інші групи визначалися в поході, але годі їх усіх тут вичислити. Бі-

ля церкви св. Николая прото'умен о. Ст. Решетило в окруженні духовенства і членів Діловго Комітету Свя та благословив переходячі групи учасників. На цьому закінчилася перша частина свята.

Слід підчеркнути, що на свято наспіла привітна телеграма від Апостольського Нунція у Варшаві кардинала Мармаджія. Від учасників свята вислано покаянчу телеграму до Ексц. кардинала Мармаджія і митрополита гр. Андрія Шептицького у Львові.

Пополудні в год. 6. — з досить великим опізненням — почалась на подвір'ю в чотирокутнику манастиря оо. Василіян святочна академія, друга частина свята. Почалась вона змістовцм і глибоко обдуманим рефератом п. Корнила Крушельницького. Опісля слідували виступи мішаного хору з Коропця та хорів з Жизномира і Бучача. З черги були виступи трубних орхестр з Жизномира, Заривинець і Сорік. Сильне враження зробила на учасників академії деклямація власного твору о. Василем Мельником. Незвичайно симпатичний був виступ дітей, які в національних строях, при акомпаніяменті тамбурової орхестри з Жизномира, виконували руханкові вправи, а в перервах виголошували віршики. Як звичайно, такі діточі виступи публика витала незвичайно сердечно.

Ціле свято відбулося згідно з наміченою програмою. Усе випало як слід. Свято завдяки великому адвігові народу випало незвичайно величаво. З цього видно, що кожне діло вдасться і піде як слід, коли плян є впорядку переведене і як слід підготоване.

СПОРТ.

ПІСЛЯ СИТКІВКОВИХ ЗМАГАНЬ.

Український Спортовий Союз спростовує помилку, яка зайшла у звідомленнях зі ситківкових змагань в числі 233 „Діла". А саме мандрівну нагороду для переможців у грі мужчин жертвував Централь... Союз. Мандрівна нагорода Рев. Союзу перешла вже на власність Л. К. С. минулого року.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Неділя, 10. IX. год. 7.30 веч. „Фройляйн Доктор".

Понеділок, 11. IX. год. 7.30 веч. „Фройляйн Доктор".

Театр Ріжнородностей.

Неділя, 10. IX. год. 3.30 попол. „Моя панна мама" (Найнижчі ціни від 60 сот. до 3.50 зол.).

Неділя, 10. IX. год. 7.30 веч. „Неприятелька мущин".

Понеділок, 11. IX. год. 7.30 веч. „Неприятелька мущин".

Кіна.

АДРІЯ: „Опир в опері".
АПОЛЬО: „Страшна катастрофа в копальні в Тібо".
АТЛЯНТИК: „Пісня серця".
КАСІНО: „Остання цариця".
КОПЕРНИК: „Прощання зі зброєю" (Гері Купер).
КОЛІСЕЙ: „Білий мустанг", ревія „Рожевий вальс".
МАРУСЕНЬКА: „Прощання зі зброєю" (Гері Купер).
МІРАЖ: „Акселя". „Кіноманяк" (Гар. Льойд).
МУЗА: „Королева скорости".
ПАЛЯС: „Адютант його Великости" (Власта Бурян).
ПАН: „Гальо Париж! Гальо Берлін!" і ревія (виступ львівських артистів).
ПАСАЖ: „Вязень із Каєнни" та „Фліп і Фляп за кратами".
СТИЛЕВЕ: „Мужчини в II житті", ревія „Цілую ручки".
ХИМЕРА: „Пісня ночі" (І. Кепура).
УТІХА: „Побіджені побідники", ревія: „Чи ви курите?"

Закордонне радіо.

Неділя, 10. вересня 1933.

Братислава (279,3) 18.35 Концерт; **Бреслав** (325) 11.30 Діти співають нар. пісні, 18.25 Солісти; **Штрасбург** (345,2) 20.30 „Ле Роа Д'Іс" оп. Ляльо; **Ляйпціг** (389,6) 20.00 Вечір музики; **Білгород** (429,7) 15.00 Нар. музика, 16.30 Пісні; **Рим** (441,2) 19.45 Спів, 20.45 „Суа Альтеца Балля іль Вальцер" оп. Ашера; **Прага** (488,6) 9.15 Шопенові твори; **Відень** (518,1) 11.00 Симф. концерт; **Мінхен** (532,9) 8.15 Тріо Чайковського; **Будапешт** (550,5) 17.20 Циг. музика; **Харків** (937,5) 9.00 Тріо, 10.00 Військ. марші, 13.30 Симф. концерт, 15.00 Концерт для села, 16.00 Сатирична авдиція; **Москва** (1000) 17.25 „Лебедине озеро" балет Чайковського (Сталін 424,3 м.).

Понеділок, 11. вересня 1933.

Барі (269,4) 20.35 „Турандот" оп. Пучінія; **Братислава** (279,3) 12.35, 19.10 Концерт; **Міляно** (331,4) 21.45 Скрипка; **Брно** (341,7) 21.15 Мельодії гір; **Берлін** (419) 16.00, 18.10 Пісні; **Білгород** (429,7) 19.00 Пісні, 22.25 Циг. музика; **Рим** (441,2) 17.15 Солісти, 20.30 „Ля легенда ді Сакунталя" муз. песа Альфана; **Відень** (518,1) 12.30, 22.25 Концерт, 17.15 Віольончеля, **Мінхен** (532,9) 20.05 „Тоска" оп. Пучінія; **Будапешт** (550,5) 19.00 Мад. пісні; **Харків** (937,5) 9.00 Сцен. артисти при мікрофоні, 13.50 Для села, 15.10 Для дітей, 16.00 Оп. арії, 17.30 Трансм. з театру; **Москва** (1000) 17.25 „Фавст" оп. Гуноа (Сталін 424,3 м.), 17.25 „Золотий півник" оп. Римського-Корсакова (Досв. 720 м.).

Львівське радіо.

Неділя, 10. вересня 1933.

12.15 Муз. поранок; 14.00 Завдання Акцептаційного Банку; 14.20, 15.05, 22.45 Грамофон; 14.43 Помічні навози; 16.00 Для дітей: „Що чувати в світі", „Піхотою по Африці"; 17.00 Робітнича дитина в передшкільному віці; 17.15 Міждержавні змагання коп. мяча на гр. „Легії"; 17.45 Вед. „Бучинове весілля"; 18.40 „Як Сосський з ковалихою танцював"; 19.20 Скрипка; 19.40 Почт.-техн. скринька; 20.00 Концерт, музика, спів (Кравфорд); 21.00 На веселій льв. хвилі; 22.00 Польські й італійські пісні (Єнджеєвська, сопран); 22.26 Спортові вістки; 22.40 Комунікати.

Понеділок, 11. вересня 1933.

7.00—7.55 Ранішня авдиція; 10.00 Трансмісія з Познаня: Зїзд славянських лікарів; 12.05, 12.55, 15.00, 15.15 Грамофон; 12.25 Господарський комунікат; 12.35 Збіжева біржа; 16.00 Концерт орхестри; 17.00 Балачка у фр. мові; 17.15 Фортепян; 17.50 Оп. арії (Лясковський, тенор); 18.15 Відчит, 18.35 Спів (Щепанська), 19.10 З поля битви 1683 р.; 19.40 Фейл. „Польща віднайдена"; 20.00 Есперантські вістки; 21.20 Трансм. з Варшави: „Храфиня" оп. Монюшка.

БІРЖА.

ГРОШІ.

На доляровому ринку зазначилася в суботу легка звишка. Рано Банк Польський платив за доляра 6.17 зол., вполудне 6.20 зол. У приватних оборотах платили за доляра 6.25 і пів, у міжнародному обрахуванні 6.28 зол.

Золото: доляри 9.03—9.06; корони 37.80 до 38.10; франки 36.50—37.00; дукати 83.50—84.00; рублі 47.20 до 47.50.

Срібло без змін.

ВАРШАВСЬКА БІРЖА.

Трансакції. Продажа. Купно.

Бельгія 124.70, 125.01, 124.39; Голяндія 360.40—360.45, 361.35, 359.55; Льондон 28.25—28.24, 28.39, 28.09; Осльо 142.40, 143.10, 141.70; Париж 35.02, 35.11, 34.93; Швайцарія 172.70, 173.13, 172.27; Берлін 213.10—213.15.

Акції.

Банк Польський 83 і одна четверта.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 8. IX.: масло 2.50, молоко 15 сот., сметана 70 сот., яйця 3.90 зол. за копу. Тенденція на масло і яйця удержана, на сметану і молоко слаба.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Звичайні Заг. Збори Кружка „Рідної Школи" в Калуші відбудуться в неділю, дня 24. вересня 1933 в год. 3-ій попол. в салі Народнього Дому із звичайним порядком нарад. Якби на означену годину не явилося відповідне число членів, Збори відбудуться годину пізніше з тим самим порядком нарад без огляду на число членів. — **Старшина.** 342

Ширші сходини Філії Союзу Українок у Львові, відбудуться у вівторок 12. ц. м. о год. 18. (6) в домівці С. У. Підвалля 7/І. На порядку нарад: „Конгрес Жіночої Кооперативної Гільди в Льондоні" — реферат п. Ніни Селезінкової. 346

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

Українські шкільні книжки:

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.